

18. 3. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Soudní řízení, nebo arbitráž?

I přes různé negativní zprávy, které proběhly v posledních letech českými sdělovacími prostředky, zůstává rozhodčí řízení (arbitráž) velmi oblíbeným prostředkem pro řešení sporů mezi podnikateli. Zvláště oblíbené je rozhodčí řízení při řešení obchodních sporů s mezinárodním prvkem. Cílem tohoto článku je arbitráž stručně představit, jakož i vymezit její rozdíly, výhody a nevýhody vůči řízení soudnímu.

Charakteristika rozhodčího řízení a jeho právní úprava

Rozhodčí řízení je v českém právním řádu upraveno zákonem č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů. Některá ustanovení týkající se mezinárodního rozhodčího řízení lze nalézt i v zákoně č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Rozhodčí řízení lze obecně definovat jako konsensuální způsob řešení sporů jedním či (většinou) třemi rozhodci. Produktem rozhodčího řízení je pak rozhodčí nález, který autoritativně určuje práva či povinnosti stran nebo jinak rozhoduje o otázce, kterou strany svěřily do pravomoci rozhodců. Rozhodčí nález je exekučním titulem a nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu rozhodčí nález ukládá, může se oprávněný splnění domáhat prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce.

Lze říci, že rozhodčí řízení je relativně flexibilním způsobem řešení sporů a účastníci řízení mají velkou autonomii a velký vliv na průběh řízení samotného. Oproti řízení soudnímu je také méně formální.

Rozhodčí smlouva jako základ pro konání rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je svým charakterem konsensuální a k tomu, aby mohlo proběhnout, se vyžaduje souhlas stran. Strany se mohou na konání rozhodčího řízení dohodnout jak před vznikem sporu (zpravidla formou rozhodčí doložky, která je součástí „hlavní smlouvy“), tak po vzniku sporu (formou tzv. smlouvy o rozhodci).

Při uzavírání rozhodčí smlouvy, lhostejno v jaké formě, je obecně nutné zohlednit v první řadě tzv. arbitrabilitu sporu (zda daný spor může být vůbec projednán v rozhodčím řízení), dále pak to, zda chceme, aby spor rozhodoval jeden rozhodce nebo tříčlenný rozhodčí tribunál, a v případě mezinárodní arbitráže také místo konání a jazyk řízení.

Projednatelné v rozhodčím řízení jsou dle českého právního řádu veškeré majetkové spory, jakož i

spory, o jejichž předmětu je možné uzavřít smír.

Rozdíl mezi institucionální arbitráží a arbitráží „ad hoc“

Institucionální arbitráží rozumíme takové rozhodčí řízení, které se koná pod záštitou některé z rozhodčích institucí. V České republice je nejvýznamnější takovou institucí Rozhodčí soud při Hospodářské komoře a Agrární komoře ČR, z institucí mezinárodních lze jmenovat např. Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) v Paříži, Londýnský soud pro mezinárodní rozhodčí řízení (LCIA), Švýcarskou arbitrážní asociaci (ASA), Německý institut rozhodčího řízení (DIS), Vídeňské mezinárodní rozhodčí centrum (VIAC) a mnoho dalších. V případě institucionální arbitráže se průběh rozhodčího řízení často řídí pravidly té které rozhodčí instituce, a tato instituce také zajišťuje administrativu v souvislosti se jmenováním rozhodců, nařizováním ústních jednání apod.

Arbitráž ad hoc naproti tomu spravují samy strany, pro průběh řízení si často volí vlastní pravidla. Pro arbitráže ad hoc se také poměrně často používají Pravidla Komise OSN pro mezinárodní obchod (UNCITRAL) pro rozhodčí řízení – UNCITRAL Arbitration Rules.

Jako argument pro arbitráž institucionální lze uvést větší naději na uznání, resp. výkon rozhodčího nálezu. Působení příslušné instituce snižuje riziko technických vad rozhodčího nálezu a nehrozí příliš nejasností v procesních otázkách. Na druhou stranu mohou pravidla jednotlivých arbitrážních institucí působit jako svazující. V arbitráži ad hoc si celý průběh řízení mohou strany upravit samy, hrozí však komplikace při řešení procesních otázek v průběhu rozhodčího řízení či také v rámci procesu uznávání a výkonu rozhodčího nálezu.

Srovnání soudního a rozhodčího řízení - doporučení, výhody a nevýhody

Lze říci, že rozhodčí řízení probíhá v průměru rychleji než řízení soudní. Jednání v jeho rámci jsou neveřejná, a jelikož je jednoinstanční, jeho výsledkem je zpravidla nepřezkoumatelný rozhodčí nález, který je bez dalšího zároveň exekučním titulem. Soudní řízení je na rozdíl od arbitráže formálnější; obsahuje zřejmější a přísnější procesní pravidla, a právní úprava rovněž zakotvuje možnost napadení rozhodnutí opravným prostředkem – což však může vést a často vede k průtahům v řízení samotném.

Pokud jde o cenu a náklady, bývá některými teoretiky rozhodčí řízení označováno za levnější. To však nemusí být vždy pravda – příslušné poplatky např. Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) jsou poměrně vysoké. Náklady arbitráže obecně zahrnují poplatek za zahájení řízení a administrativní poplatek (jen u institucionální arbitráže), odměna a výlohy rozhodců, znalečné a tlumočné znalců a tlumočnicků, jsou-li třeba, a v neposlední řadě odměna a výlohy právních zástupců stran.

Pro rozhodčí řízení pak hovoří i fakt, že veškerá jednání nařízená v jeho rámci jsou neveřejná, na rozdíl od řízení soudního. V rámci rozhodčího řízení je navíc v moci stran disponovat s tím, kdo bude jejich spor rozhodovat. V případě, že se rozhodnou pro tribunál složený ze tří rozhodců, jmenuje zpravidla každá ze stran jednoho z nich a takto jmenování rozhodci pak jmenují předsedu rozhodčího tribunálu. Tato procedura se však může lišit v závislosti na tom, zda se jedná o arbitráž ad hoc, nebo o arbitráž institucionální. Rozdíly jsou dané jednak pravidly příslušné instituce, jednak tím, že si v případě ad hoc arbitráže strany samy mohou tuto proceduru upravit. Počtu a způsobu jmenování rozhodců doporučujeme při sepisování rozhodčí doložky v každém případě věnovat potřebnou pozornost.

Délka a náklady řízení v mezinárodní arbitráži

Kratší doba trvání je velmi často uváděna jako jedna z předností rozhodčího řízení, zejména v případě sporů s mezinárodním prvkem. Někteří autoři pak mezi přednosti arbitráže oproti soudnímu řízení řadí i cenu – to však nemusí být vždy pravda.

Jak vyplývá např. z analýzy, kterou provedl Londýnský soud pro mezinárodní rozhodčí řízení (LCIA), může se délka rozhodčího řízení před LCIA pohybovat zpravidla v rozmezí 16 až 21 měsíců, přičemž je nutné zohlednit, zda je spor rozhodován jedním rozhodcem, nebo tříčlenným tribunálem.[1] Srovnání doby trvání řízení s ostatními institucemi bohužel není v současné době k dispozici.

Další důležitou otázkou jsou pak náklady řízení. Lze obecně říci, že Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži (ICC) patří mezi nejdražší. Pokud je částka ve sporu nižší než 1 milion USD, jsou dle výše zmiňované analýzy LCIA náklady řízení u jednotlivých rozhodčích institucí přibližně stejné. U sporů, které svou hodnotou částku 1 milion USD přesahují, pak dle zmiňované analýzy Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře vychází jako dražší.

Lze tedy shrnout, že se medián nákladů u LCIA pohybuje kolem 192 000 USD. Náklady řízení konaného u ICC mohou být spíše ještě vyšší. Soudní řízení z pohledu samotných soudních poplatků tak vychází obvykle levněji. Na druhé straně je arbitráž oproti soudnímu řízení rozhodně rychlejší alternativou a v mezinárodních obchodních sporech také často jedinou prakticky možnou.

Závěr

Hlavními faktory, které by strany v případě určování způsobu řešení případných sporů měly vzít v úvahu, jsou tedy veřejnost či neveřejnost ústních jednání, rychlost řízení, jeho náklady, jakož i pravidla, jimiž se průběh řízení řídí.

Dušan Sedláček,
partner

Juraj Dubovský,
advokát

[Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Florentinum
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 255 000 111
Fax: +420 255 000 110
e-mail: office@havelholasek.cz

[1] Analýza je dostupná na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavatelem podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci - kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)